

6.6.1 Ritme

Een ander aspect van muziek – dat ook deel uitmaakt van het technisch lezen – is ritme. Er is een verband tussen lezen en ritme (David et al., 2007). Bij het ritme van de taal gaat het om waarnemen van intonatie en accenten in meerlettergrepige woorden. Dyslectici die hier moeite mee hebben, kunnen niet op toon te lezen, slaan een lettergreep over of merken interpunctie niet op (Ganschow et al., 1994). In de muziek is ritme een terugkerend patroon van noten met verschillende nadruk en duur.

- Scheid bij het leren ritme van melodie.
- Gebruik woorden en beelden om het ritme, de duur van de noten en het volume van de noten aan te leren. Denk daarbij specifiek aan:
 - klappen met de handen, stampen of tikken met de voeten;
 - korte woordjes die de lengte van noten aangeven, bijvoorbeeld ta voor een $\frac{1}{4}$ noot en ti voor een $\frac{1}{8}$ noot;
 - verschillende symbolen voor ritmes, zoals lange of korte streepjes;
 - een ritme eerst afzonderlijk lopen, spreken of klappen en daarna die activiteiten samenvoegen.

6.7 Leerlingen laten samenwerken

Bij verschillende opdrachten laten docenten leerlingen samenwerken. Het is belangrijk de groepjes van te voren vast te leggen en leerlingen niet zelf partners te laten kiezen (Ebbens & Ettekoven, 2005).

- Zet een dyslectische leerling naast een rustige leerling die als maatje kan fungeren wanneer er in tweetallen gewerkt moet worden en taken veel lees- of schrijfwerk omvatten.
- Wanneer leerlingen in een grotere groep een opdracht maken, plaats een dyslectische leerling dan opnieuw in een groep rustige leerlingen waarin goede lezers en spellers zitten en zorg dat ieders rol duidelijk is. Wie leest, wie schrijft, wie zoekt informatie op internet op?
- Zorg voor een minimaal geluidsniveau. Dyslectische leerlingen hebben eerder last van achtergrondlawaai dan de gemiddelde leerling.
- Creëer de mogelijkheid van tutorleren. Hierbij helpt een goede leerling een zwakke. Dit werkt voor beide partijen positief (Van der Linden, 2000; Veenman et al, 1993; Vosse, 2002).
- Maak leerlingen bekend met online samenwerkingsmogelijkheden, zoals het gebruik van Dropbox of Google Docs om bestanden op te beheren waar samen aan gewerkt wordt.

Samenwerking

Fred (4 vwo) heeft voor het eerst in zijn schooltijd geen hekel meer aan geschiedenis. Vorige jaren had hij bij de methoden werkboeken. Voor proefwerken moest hij niet alleen de tekst uit de methode, maar ook de vragen uit het werkboek leren, waarvan hij door zijn slechte handschrift de antwoorden niet altijd meer kon lezen. Alles bij elkaar veel stampwerk aan feiten. Dit jaar heeft hij wel een tekstboek, maar geen werkboek.

De docent geeft opdrachten die in een groep moeten worden gemaakt. De hoeveelheid tekst is toegenomen, omdat ze naast het boek zelf ook teksten over het onderwerp moeten zoeken. De teksten worden echter verdeeld onder de groepsleden en iedereen maakt een samenvatting in Word volgens een vast stramien.

Over de inhoud van de teksten wordt uitgebreid gepraat. Voor de presentatie aan de klas maakt de groep een PowerPoint-presentatie.

Het schrijven blijft lastig, maar Fred hoeft niet meer allerlei feiten in zijn hoofd te stampen en tijdens de groepsdiscussies heeft hij een belangrijke rol. Hij verwacht voor het eerst een ruime voldoende op zijn rapport.

6.8 Reflectie op taakaanpak en strategieën

Wanneer docenten taakaanpak en gebruik van strategieën nabespreken, is de kans groot dat leerlingen hun gedrag kunnen veranderen wanneer hen iets niet gelukt is.

- Bespreek, nadat opdrachten zijn uitgevoerd, de gekozen taakaanpak of oplossings- of leerstrategie. Laat leerlingen nagaan of hun aanpak effectief is geweest. Zo niet, laat ze dan bedenken hoe ze iets de volgende keer efficiënter kunnen aanpakken. Laat ze dit uitproberen en reflecteer daar opnieuw op. Sluit aan bij wat ze in de studielessen geleerd hebben.
- Bij het bedenken van een efficiëntere aanpak dienen de leerling en het economisch principe centraal te staan (zie paragraaf 1.4 *Economisch principe*). Stel dan vragen als: wat past bij jou; waar heb jij behoefte aan en welke winst levert een bepaalde aanpak jou op? De huidige nadruk op leerstrategieën ontardt wel eens in het voorschrijven van leer- en leesstrategieën waar de leerling niet om gevraagd heeft en waar hij ook geen winst van ervaart.

6.9 Vragen stellen

Vragen moeten leerlingen tot denken aanzetten. Dan moet de vraag helder zijn en de leerlingen moeten tijd krijgen om na te denken (Ebbens & Ettekoven, 2005).

- Stel open vragen: wie, wat, waar, wanneer, hoe, waarom etc.
- Stel één vraag tegelijk, zo concreet mogelijk geformuleerd. Dyslectische leerlingen haken snel af wanneer er twee of drie vragen achter elkaar worden gesteld of wanneer twee vragen worden gesteld die elkaars equivalent zijn in andere